

ROZDZIAŁ VIII: WYNIKI BADAŃ – ZWIĄZKI MIĘDZY ZASOBAMI PSYCHOSPOŁECZNYMI A PRZYSTOSOWANIEM OSOBISTYM W GRUPIE NIELETNICH

Dla ujęcia związków pomiędzy sferami przystosowania osobistego a zmiennymi psychospołecznymi dokonano analizy kanonicznej i analizy regresji. Zmienne kanoniczne wyjaśniają mechanizm interakcji pomiędzy zasobami zarządzającymi a dziedzinami przystosowania osobistego w grupie nieletnich. Natomiast analiza regresji umożliwia ujęcie kierunku i nasilenia zasobów psychospołecznych nieletnich w kontekście poziomu ich przystosowania osobistego i pozwala na postawienie prognozy kryminologicznej. Zasoby współwystępujące z pozytywną prognozą kryminologiczną określamy mianem czynników ochraniających. Zasoby współwystępujące z negatywną prognozą kryminologiczną określamy czynnikami ryzyka. Proces pozytywnej readaptacji społecznej nieletnich zakłada wzmacnianie czynników ochraniających (pozytywnych) i osłabianie czynników ryzyka (negatywnych). Czynniki o charakterze ochraniającym jak i ryzyka mogą być właściwościami podmiotowe (cechy osoby) jak i środowiskowe (cechy środowiska).

8.1 PRZYSTOSOWANIE OSOBISTE A PODMIOTOWE ZASOBY ZARZĄDZAJĄCE W GRUPIE NIELETNICH

Zmienne kanoniczne wyjaśniają mechanizmy interakcji pomiędzy zasobami zarządzającymi a dziedzinami przystosowania osobistego w grupie nieletnich.

W grupie nieletnich istnieje istotny związek pozytywny pomiędzy wszystkimi sferami przystosowania osobistego czyli: relacji z innymi, relacji rodzinnych, stosunku do siebie, dążeń i celów oraz doświadczanych problemów a nadawaniem znaczenia zasobom podmiotowym, dążeniem do pozyska-

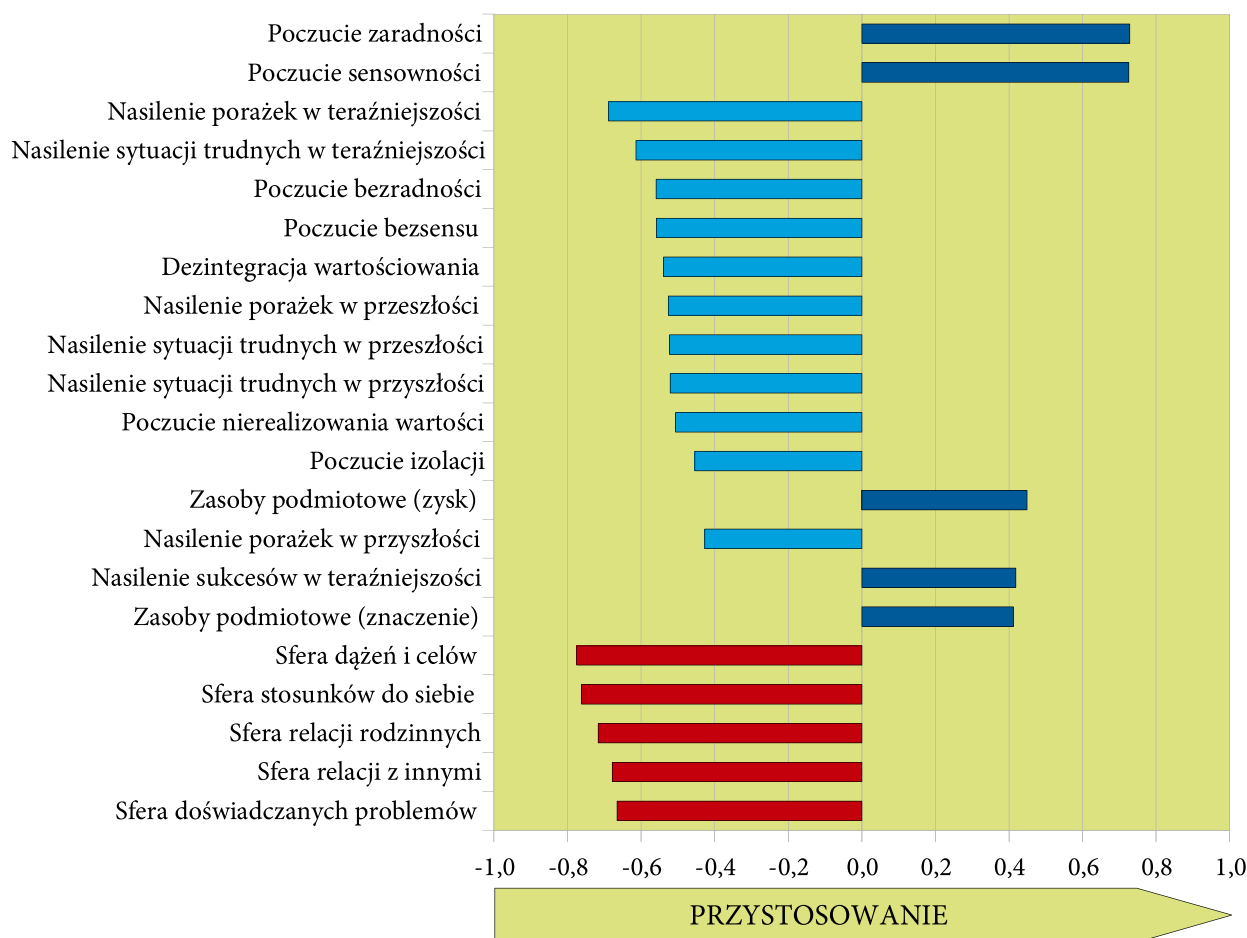
nia zasobów podmiotowych, poczuciem zaradności i sensowności swoich działań, doświadczaniem sukcesów w terażniejszości.

W grupie tej zaznacza się także istotny związek negatywny pomiędzy pięcioma sferami przystosowania osobistego a występowaniem sytuacji trudnych w przeszłości, terażniejszości i przyszłości, nasileniem porażek w przeszłości, terażniejszości i przyszłości, poczuciem niezrealizowania wartości, dezintegracją wartościowania, poczuciem bezradności i bezsensu.

- Wysoki poziom przystosowania osobistego nieletnich, w sferach: relacji z innymi, relacji rodzinnych, stosunku do siebie, dążeń i celów oraz doświadczanych problemów, współwystępuje w istotny sposób z **wysokim nasileniem**:
 - nadawania znaczenia zasobom podmiotowym
 - pozyskiwania zasobów podmiotowych
 - sukcesów w terażniejszości
 - poczucia zaradności
 - poczucia sensowności.
- Wysoki poziom przystosowania osobistego nieletnich, w sferach relacji z innymi, relacji rodzinnych, stosunku do siebie, dążeń i celów oraz doświadczanych problemów, współwystępuje w istotny sposób z **niskim nasileniem**:
 - sytuacji trudnych w przeszłości i terażniejszości
 - przewidywania sytuacji trudnych w przyszłości
 - porażek w przeszłości i terażniejszości
 - przewidywania porażek w przyszłości
 - niezrealizowania wartości w życiu
 - poczucia bezsensu
 - dezintegracji wartości
 - bezradności
 - izolacji społecznej (Tabela 8.1 i Rysunek 8.1).

Tabela 8.1. Związki między zasobami zarządzającymi a dziedzinami przystosowania osobistego w grupie nieletnich – wyniki korelacji kanonicznej

Zasoby zarządzające	I.
Zasoby podmiotowe (znaczenie)	0,412
Zasoby podmiotowe (utrata)	-0,381
Zasoby podmiotowe (zysk)	0,449
Nasilenie sytuacji trudnych w przeszłości	-0,523
Nasilenie sytuacji trudnych w teraźniejszości	-0,614
Nasilenie sytuacji trudnych w przyszłości	-0,521
Nasilenie sukcesów w przeszłości	0,270
Nasilenie sukcesów w teraźniejszości	0,419
Nasilenie sukcesów w przyszłości	0,308
Nasilenie porażek w przeszłości	-0,526
Nasilenie porażek w teraźniejszości	-0,689
Nasilenie porażek w przyszłości	-0,427
Poczucie nierealizowania wartości	-0,506
Trudność uporządkowania systemu wartości w hierarchię	-0,390
Dezintegracja wartościowania	-0,539
Poczucie zagubienia wartości	-0,366
Poczucie zrozumiałości	0,399
Poczucie zaradności	0,728
Poczucie sensowności	0,726
Relacje interpersonalne typu: pewny siebie-dominujący	0,342
Relacje interpersonalne typu: arogancki-wyrachowany	0,010
Relacje interpersonalne typu: zimny-nieczuły	-0,160
Relacje interpersonalne typu: powściągliwy-introwertywny	-0,281
Relacje interpersonalne typu: niezdecydowany-uległy	-0,104
Relacje interpersonalne typu: niezrozumiały-szczery	0,062
Relacje interpersonalne typu: ciepły-zgodny	0,222
Relacje interpersonalne typu: towarzyski-ekstrawertywny	0,386
Poczucie anomii	-0,399
Poczucie bezsensu	-0,558
Poczucie bezradności	-0,559
Poczucie samowyobcowania	-0,318
Poczucie izolacji	-0,454
Poczucie jakości życia w wymiarze psychologicznym	-0,011
Podsumowanie modelu	
R	0,683
Chi-kwadrat	306,441
df	165,000
p	<0,001
R(Y X)	0,242
Sfery przystosowania osobistego	
Relacje z innymi	-0,678
Relacje rodzinne	-0,717
Stosunek do siebie	-0,762
Dążenia i cele	-0,775
Doświadczane problemy	-0,665

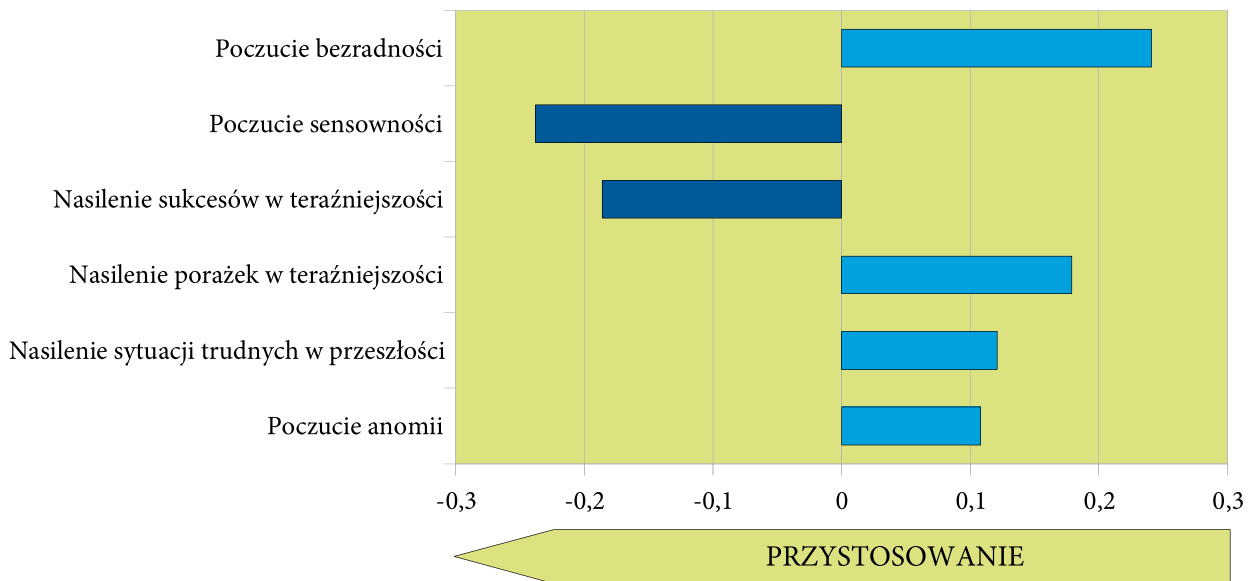
Rysunek 8.1. Zależności między zasobami zarządzającymi a obszarami dostosowania osobistego w grupie nieletnich – wyniki analizy kanonicznej

Tabela 8.2. Zasoby zarządzające najważniejsze w przewidywaniu przystosowania osobistego w grupie nieletnich – parametry modelu regresji

	B	Błąd standardowy	Beta	t	Istotność
(Stała)	111,01	11,14		9,96	<0,001
Poczucie sensowności	-0,58	0,15	-0,24	-3,96	<0,001
Nasilenie porażek w terażniejszości	0,97	0,32	0,18	2,99	0,003
Poczucie bezradności	0,40	0,09	0,24	4,42	<0,001
Nasilenie sukcesów w terażniejszości	-0,99	0,27	-0,19	-3,69	<0,001
Nasilenie sytuacji trudnych w przeszłości	0,38	0,18	0,12	2,09	0,037
Poczucie anomii	0,23	0,11	0,11	2,06	0,041
Podsumowanie modelu: $F(6;238) = 31,89$; $p < 0,001$; $R = 0,67$; $R\text{-kwadrat (skoryg.)} = 0,43$					

Do najistotniejszych zasobów zarządzających, które prognozują przystosowanie osobiste nieletnich należą: poczucie sensowności, poczucie bezradności oraz poczucie anomii, nasilenie porażek przeżywanych obecnie oraz nasilenie sytuacji trud-

nych, które wystąpiły w przeszłości, nasilenie sukcesów występujących w terażniejszości. Wymienione zasoby zarządzające wyjaśniają przystosowanie osobiste w 43% (Tabela 8.2 i Rysunek 8.2).

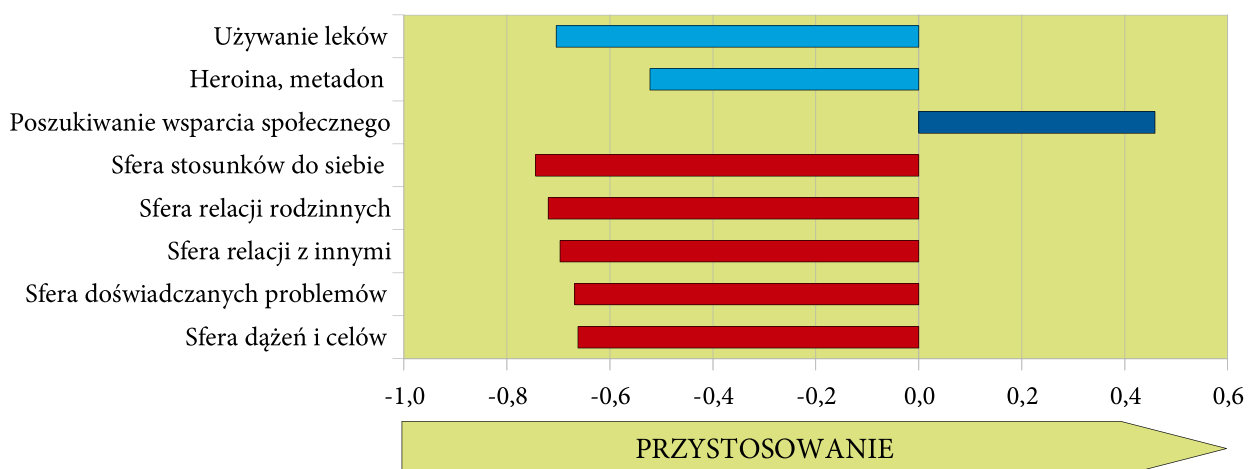
Rysunek 8.2. Zasoby zarządzające najważniejsze dla przystosowania osobistego w grupie nieletnich - wykres wag beta dla modelu regresji

- **Czynniki prognozujące** wysokie przystosowanie osobiste nieletnich:
 - poczucie sensowności
 - nasilenie sukcesów przeżywanych w terażniejszości
 - niskie poczucie bezradności
 - niskie nasilenie porażek w terażniejszości
 - niskie nasilenie sytuacji trudnych w przeszłości
 - niskie poczucie anomii

8.2. PRZYSTOSOWANIE OSOBISTE A ZASOBY STRATEGICZNE W GRUPIE NIELETNICH

Zmienne kanoniczne wyjaśniają mechanizmy interakcji pomiędzy zasobami strategicznymi a dziedzinami przystosowania osobistego w grupie nieletnich.

Pierwszy mechanizm ujmuje związek pomiędzy wszystkimi opisywanymi sferami przystosowania osobistego a stosowaniem strategii opartych na poszukiwaniu wsparcia, sięganiu po leki czy inne środki psychoaktywne (narkotyki). Drugi mecha-

Rysunek 8.3. Zależności między zasobami strategicznymi a pięcioma obszarami przystosowania osobistego w grupie nieletnich – wyniki analizy kanonicznej

Tabela 8.3. Związki między zasobami strategicznymi a dziedzinami przystosowania osobistego w grupie nieletnich – wyniki korelacji kanonicznej

Zasoby strategiczne	I.	II.
Działanie asertywne	0,340	-0,318
Współpraca społeczna	0,364	-0,304
Poszukiwanie wsparcia społecznego	0,459	-0,155
Działanie ostrożne	0,248	-0,331
Działanie instynktowne	0,042	-0,348
Unikanie	-0,002	0,176
Działanie "nie wprost"	0,249	0,010
Działanie antyspołeczne	-0,116	-0,044
Działanie agresywne	0,154	-0,424
Religijne strategie zaradcze (negatywne)	0,113	0,550
Religijne strategie zaradcze (pozytywne)	0,258	0,278
Używanie alkoholu	-0,375	-0,337
Używanie ekstazy	-0,353	0,032
Używanie konopi	-0,235	-0,254
Używanie leków uspokajających/nasennych	-0,704	-0,046
Używanie halucynogenów	-0,386	0,014
Używanie heroiny, metadonu	-0,522	-0,132
Podsumowanie modelu		
R	0,45	0,36
Chi-kwadrat	188,91	103,90
df	85	64
p	<0,001	0,001
R(Y X)	0,098	0,018
Sfery przystosowania osobistego		
Relacje z innymi	-0,697	-0,563
Relacje rodzinne	-0,720	0,014
Stosunek do siebie	-0,744	0,396
Dążenia i cele	-0,662	0,441
Doświadczane problemy	-0,668	-0,129

nizm pokazuje zależności pomiędzy przystosowaniem osobistym w sferach relacji z innymi oraz dążeń i celów ze strategiami radzenia sobie poprzez podejmowanie działań agresywnych i strategię religijne negatywne (Tabela 8.3, Rysunek 8.3 i 8.4).

- Wysoki poziom przystosowania osobistego nieletnich, w sferach relacji z innymi, relacji rodzinnych, stosunku do siebie, dążeń i celów oraz doświadczanych problemów, współwystępuje w istotny sposób z:

- wysokim nasileniem poszukiwania wsparcia społecznego

- niskim nasileniem sięgania po leki

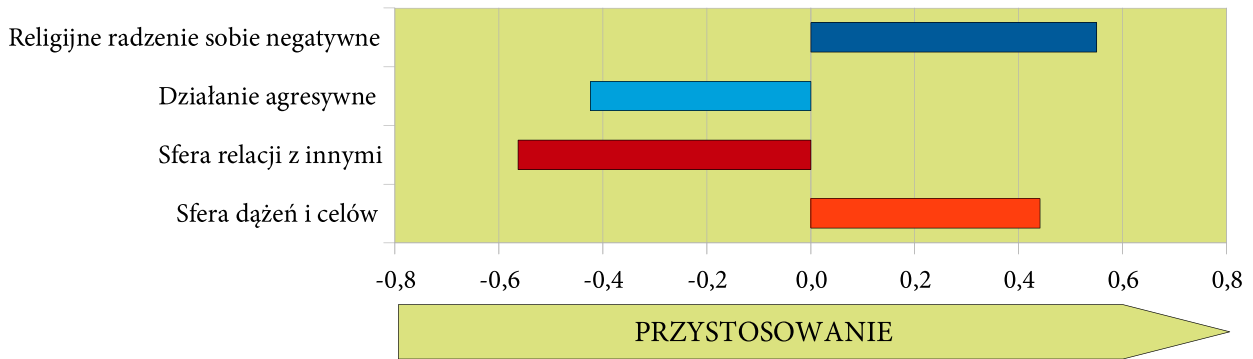
- niskim nasileniem sięgania po narkotyki (heroinę, metadon).

- Wysoki poziom przystosowania osobistego w sferze dążeń i celów kosztem przystosowania w sferze relacji z innymi współwystępuje z :

- wysokim nasileniem religijnego radzenia sobie negatywnego

- niskim poziomem radzenia sobie poprzez zachowania agresywne

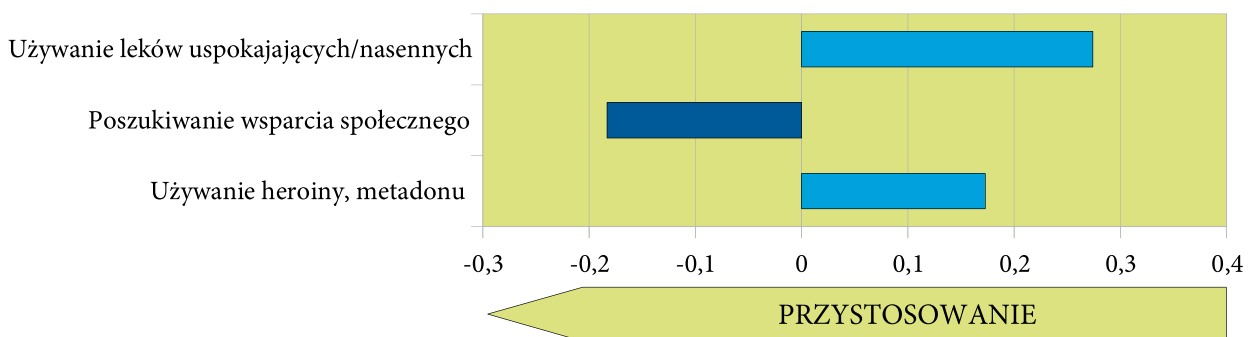
Do zasobów strategicznych, prognozujących przystosowanie osobiste nieletnich, które wyja-

Rysunek 8.4. Zależności między zasobami strategicznymi a przystosowaniem osobistym w sferze relacji z innymi oraz dążeń i celów w grupie nieletnich – wyniki analizy kanonicznej

Tabela 8.4. Zasoby strategiczne najważniejsze w przewidywaniu przystosowania osobistego w grupie nieletnich – parametry modelu regresji

	B	Błąd standardowy	Beta	t	Istotność
(Stała)	132,68	4,38		30,27	<0,000
Używanie leków uspokajających/nasennych	4,19	0,78	0,27	5,39	<0,000
Poszukiwanie wsparcia społecznego	-0,65	0,17	-0,18	-3,75	<0,000
Używanie heroiny, metadonu	3,57	1,05	0,17	3,41	0,001
Podsumowanie modelu: $F(3;347) = 25,39$; $p < 0,001$; $R = 0,42$; $R\text{-kwadrat (skoryg.)} = 0,17$					

Rysunek 8.5. Zasoby strategiczne najważniejsze dla przystosowania osobistego w grupie nieletnich – wykres wag beta dla modelu regresji

śniają 17% wariacji, należą: używanie leków uspokajających i/lub nasennych, poszukiwanie wsparcia społecznego, używanie heroiny i metadonu.

Współczynnik korelacji (R) jest równy 0,42 co wskazuje na średnie nasilenie związku zachodzącego pomiędzy wskazanymi zasobami strategicznymi a przystosowaniem osobistym nieletnich.

- Wysoki poziom przystosowania osobistego prognozuje:
 - poszukiwanie wsparcia społecznego
 - brak zachowań związanych z przyjmowaniem środków psychoaktywnych typu: leki nasenne,

uspokajające i narkotyki (Tabela 8.4, Rys. 8.5).

8.3. PRZYSTOSOWANIE OSOBISTE A ZASOBY STANU W GRUPIE NIELETNICH

Zmienne kanoniczne wyjaśniają mechanizmy interakcji pomiędzy zasobami stanu a dziedzinami przystosowania osobistego w grupie nieletnich.

Pierwszy mechanizm ujmuje związek pomiędzy wszystkimi opisywanymi sferami przystosowania społecznego a znaczeniem nadawanym zasobom stanu, jakością życia w wymiarze zdrowia

Tabela 8.5. Związki między zasobami stanu a dziedzinami przystosowania osobistego w grupie nieletnich – wyniki korelacji kanonicznej

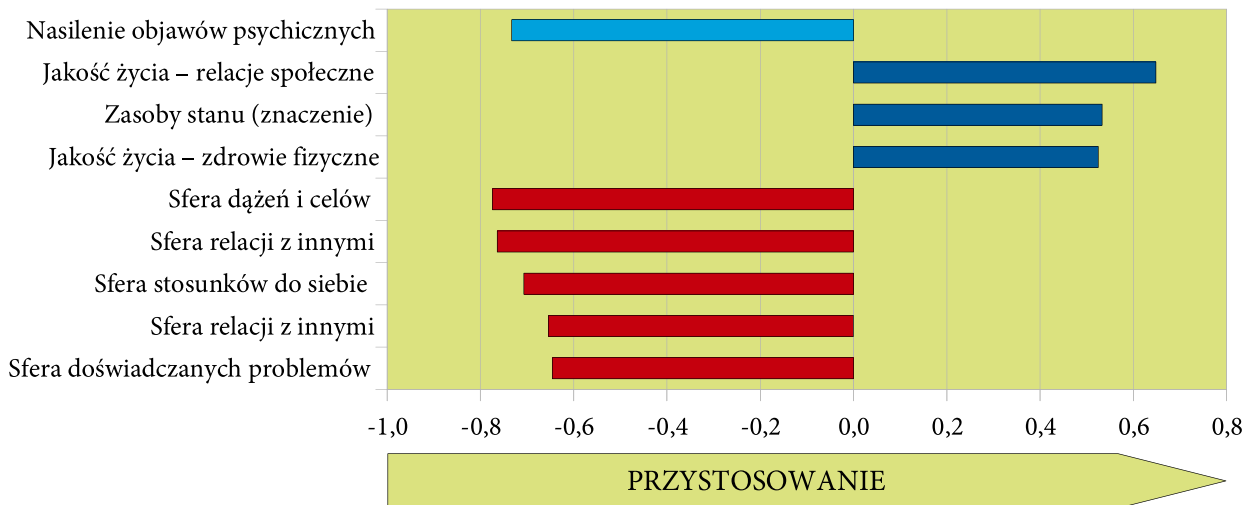
Zasoby stanu	I.	II.
Płeć	0,197	-0,470
Wiek	-0,386	-0,307
Wykształcenie	-0,176	-0,155
Praca	0,305	0,231
Zasoby stanu (znaczenie)	0,533	0,155
Zasoby stanu (zysk)	0,378	-0,052
Zasoby stanu (utrata)	-0,348	-0,139
Spostrzeganie oceny społecznej typu: pewny siebie-dominujący	0,242	0,208
Spostrzeganie oceny społecznej typu: arogancki-wyrachowany	-0,058	0,037
Spostrzeganie oceny społecznej typu: zimny-nieczuły	-0,297	-0,067
Spostrzeganie oceny społecznej typu: powściągliwy-introwertywny	-0,394	-0,223
Spostrzeganie oceny społecznej typu: niezdecydowany-uległy	-0,062	0,137
Spostrzeganie oceny społecznej typu: niezrozumiały-szczery	0,111	0,080
Spostrzeganie oceny społecznej typu: ciepły-zgodny	0,160	0,311
Spostrzeganie oceny społecznej typu: towarzyski-ekstrawertywny	0,387	0,318
Jakość życia – zdrowie fizyczne	0,525	-0,385
Jakość życia – relacje społeczne	0,648	0,129
Poważne choroby somatyczne	-0,074	-0,113
Poważne urazy fizyczne	-0,043	0,005
Poważne zaburzenia psychiczne	-0,134	-0,116
Niepełnosprawność	-0,185	-0,150
Nasilenie trudności somatycznych	-0,368	0,459
Nasilenie trudności psychicznych	-0,733	0,217
Podsumowanie modelu		
R	0,63	0,37
Chi-kwadrat	251,890	11,120
df	115	88
p	<0,001	0,049
R(Y X)	0,20	0,02
Sfery przystosowania osobistego		
Relacje z innymi	-0,654	0,511
Relacje rodzinne	-0,764	-0,164
Stosunek do siebie	-0,707	-0,570
Dążenia i cele	-0,774	0,103
Doświadczane problemy	-0,646	0,313

fizycznego i relacji społecznych oraz nasileniem objawów psychicznych. Drugi mechanizm pokazuje zależności pomiędzy przystosowaniem osobistym w sferach relacji z innymi (Tab. 8.5, Rys. 8.6, 8.7).

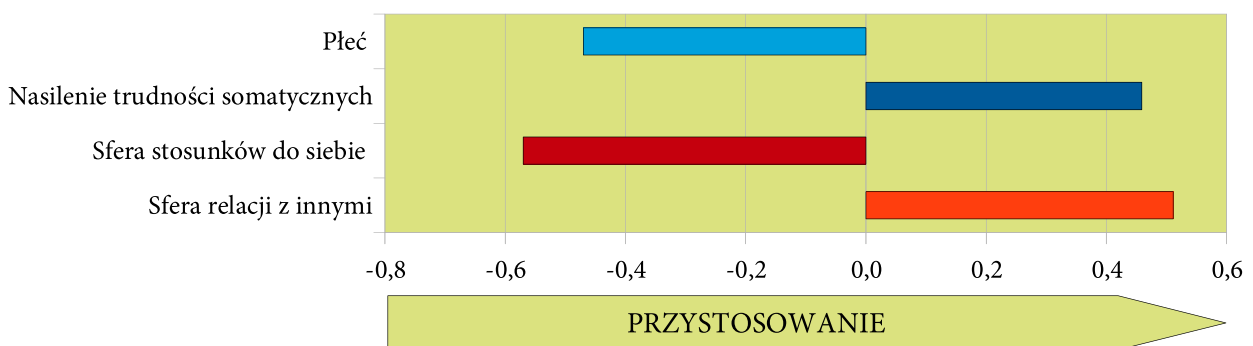
- Wysoki poziom przystosowania osobistego nieletnich, w sferach relacji z innymi, relacji rodzinnych, stosunku do siebie, dążeń i celów oraz do-

świadczanych problemów, współwystępuje w istotny sposób z:

- wysokim znaczeniem, dla osoby, zasobów stanu
- wysoką jakością życia w aspekcie zdrowia fizycznego
- wysoką jakością życia w sferze relacji społecznych

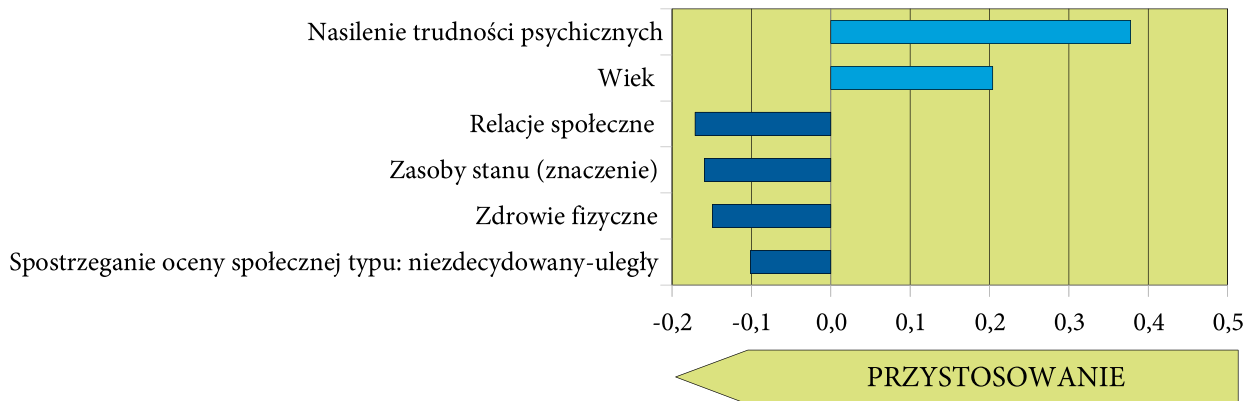
Rysunek 8.6. Zależności między zasobami stanu a przystosowaniem osobistym w pięciu sferach w grupie nieletnich – wyniki analizy kanonicznej

Rysunek 8.7. Zależności między zasobami stanu a przystosowaniem osobistym w sferze stosunku do siebie i relacji z innymi – wyniki analizy kanonicznej

Tabela 8.6. Zasoby stanu najważniejsze w przewidywaniu przystosowania osobistego w grupie nieletnich – parametry modelu regresji

	B	Błąd standardowy	Beta	t	Istotność
(Stała)	148,33	8,55		17,35	<0,001
Nasilenie trudności psychicznych	8,72	1,20	0,38	7,24	<0,001
Relacje społeczne	-0,91	0,32	-0,17	-2,88	0,004
Zasoby stanu (znaczenie)	-0,16	0,05	-0,16	-3,06	0,002
Wiek	0,79	0,19	0,20	4,09	<0,001
Zdrowie fizyczne	-1,36	0,51	-0,15	-2,65	0,009
Spostrzeganie oceny społecznej typu: niezdecydowany - uległy	-2,99	1,49	-0,10	-2,00	0,046
Podsumowanie modelu: $F(6,258) = 30,79$; $p < 0,001$; $R = 0,65$; R -kwadrat (skoryg.) = 0,40					

Rysunek 8.8. Zasoby stanu najważniejsze dla przystosowania osobistego w grupie nieletnich – wykres beta dla modelu regresji

→ niskim nasileniem objawów psychotycznych
Poziom przystosowania osobistego współwystępuje z:

→ płcią

Kobiety mają większe predyspozycje do wchodzenia w pozytywne relacje społeczne kosztem stosunku do siebie.

Mężczyźni mają większe predyspozycje do podtrzymywania pozytywnego stosunku do siebie kosztem przystosowania w sferze relacji z innymi.

→ objawami somatycznymi

Kobiety mają większe predyspozycje do wchodzenia w pozytywne relacje społeczne, kosztem stosunku do siebie, za co ponoszą straty związane ze sferą zdrowia somatycznego (większe nasilenie objawów somatycznych).

Mężczyźni mają większe predyspozycje do podtrzymywania pozytywnego stosunku do siebie kosztem przystosowania w sferze relacji z innymi, przy małym nasileniu objawów somatycznych.

Wśród zasobów stanu, które mają najistotniejszy wpływ na prognozowanie przystosowania osobistego nieletnich, należy wymienić: nasilenie trudności psychicznych, relacje społeczne, znaczenie nadawane zasobom stanu, wiek, zdrowie psychiczne, spostrzeżenie oceny społecznej typu: niezdecydowany – uległy.

Zasoby te wyjaśniają 40% zmienności przystosowania osobistego w grupie nieletnich. Związek pomiędzy wymienionymi powyżej zasobami stanu a przystosowaniem osobistym jest dość silny ($R=0,65$) (patrz Tabela 8.6, Rysunek 8.8).

• Wysokie przystosowanie osobiste warunkowane jest **wysokim poziomem**:

→ relacji społecznych

→ znaczenia zasobów stanu

→ kondycji fizycznej

→ spostrzeganej oceny społecznej typu niezdecydowany – uległy

• Wysokie przystosowanie osobiste warunkowane jest **niskim nasileniem**:

→ trudności psychicznych

→ wiekiem (poziom przystosowania osobistego w grupie nieletnich maleje z wiekiem).

8.4. PRYZSTOSOWANIE OSOBISTE A ZASOBY MATERIALNE W GRUPIE NIELETNICH

Zmienna kanoniczna wyjaśnia mechanizm interakcji pomiędzy zasobami materialnymi a dziedzinami przystosowania osobistego w grupie nieletnich.

Zaznacza się istotny związek pomiędzy obszarami przystosowania osobistego takimi jak: relacje z innymi, relacje rodzinne, stosunek do siebie, dążenia i cele, doświadczane problemy, a sytuacją materialną nieletnich oraz znaczeniem, pozyskiwaniem i utratą materialnych zasobów bazowych (patrz Tabela 8.7, Rysunek 8.9).

• Wysoki poziom przystosowania osobistego nieletnich, w sferach relacji z innymi, relacji rodzinnych, stosunku do siebie, dążeń i celów oraz doświadczanych problemów, współwystępuje w istotny sposób z:

→ dobrą sytuacją materialną

Tabela 8.7. Związki między zasobami materialnymi a dziedzinami przystosowania osobistego w grupie nieletnich – wyniki korelacji kanonicznej

Zasoby materialne	I.
Sytuacja materialna	0,802
Zasoby materialne – bazowe(znaczenie)	0,505
Zasoby materialne – narzędzia (znaczenie)	0,251
Zasoby materialne – dla dzieci(znaczenie)	0,284
Zasoby materialne – luksusowe(znaczenie)	0,117
Zasoby materialne – bazowe(zysk)	0,494
Zasoby materialne – narzędzia (zysk)	0,381
Zasoby materialne – dla dzieci(zysk)	0,203
Zasoby materialne – luksusowe(zysk)	0,070
Zasoby materialne – bazowe(utrata)	-0,404
Zasoby materialne – narzędzia (utrata)	-0,220
Zasoby materialne – dla dzieci(utrata)	-0,394
Zasoby materialne – luksusowe(utrata)	-0,325
Podsumowanie modelu	
R	0,39
Chi-kwadrat	102,98
df	65
p	0,002
R(Y X)	0,07
Sfery przystosowania osobistego	
Relacje z innymi	-0,597
Relacje rodzinne	-0,779
Stosunek do siebie	-0,533
Dążenia i cele	-0,825
Doświadczane problemy	-0,630

→ wysokim znaczeniem bazowych zasobów materialnych

→ pozyskiwaniem zasobów materialnych

→ niską utratą bazowych zasobów materialnych

Zasoby materialne, takie jak sytuacja materialna, znaczenie bazowych zasobów materialnych i utrata bazowych zasobów materialnych odgrywają istotną rolę w przewidywaniu przystosowania osobistego w grupie nieletnich. Wyjaśniają one 13% zmienności przystosowania osobistego (R-kwadrat skorygowany przyjmuje wartość 0,13, współczynnik korelacji $R=0,37$) (Tabela 8.8, Rysunek 8.10).

• Wysokie przystosowanie osobiste nieletnich prognozowane jest w sytuacji:

→ korzystnej sytuacji materialnej

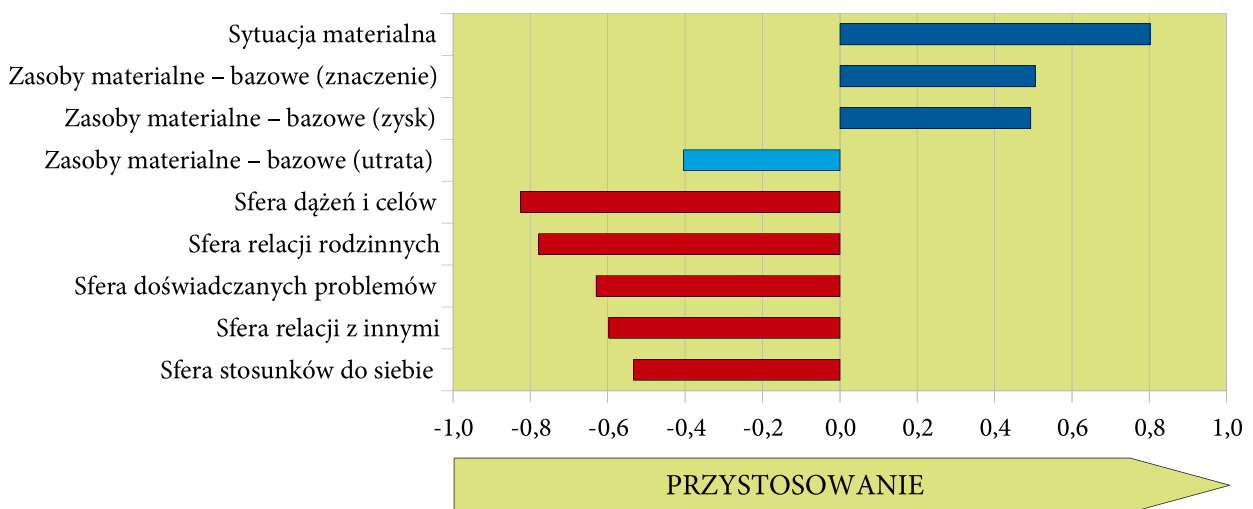
→ nadawanego przez nieletnich znaczenia bazowym zasobom materialnym

→ niskiej utraty bazowych zasobów materialnych

8.5. PRZYSTOSOWANIE OSOBISTE A ZASOBY ENERGETYCZNE W GRUPIE NIELETNICH

Zmienna kanoniczna wyjaśnia mechanizm interakcji pomiędzy zasobami energetycznymi a dziedzinami przystosowania osobistego w grupie nieletnich.

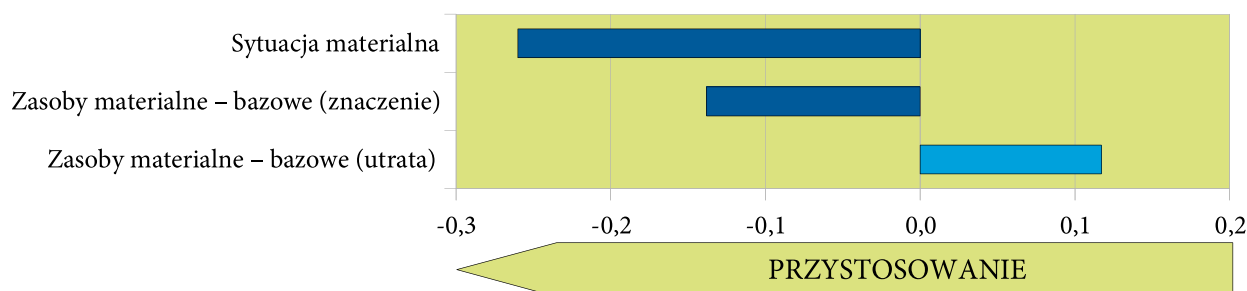
Pierwszy mechanizm ujmuje związek pomiędzy sferami przystosowania osobistego takimi jak relacje rodzinne, stosunek do siebie, dążenia i cele, doświadczane problemy a znaczeniem aktywów

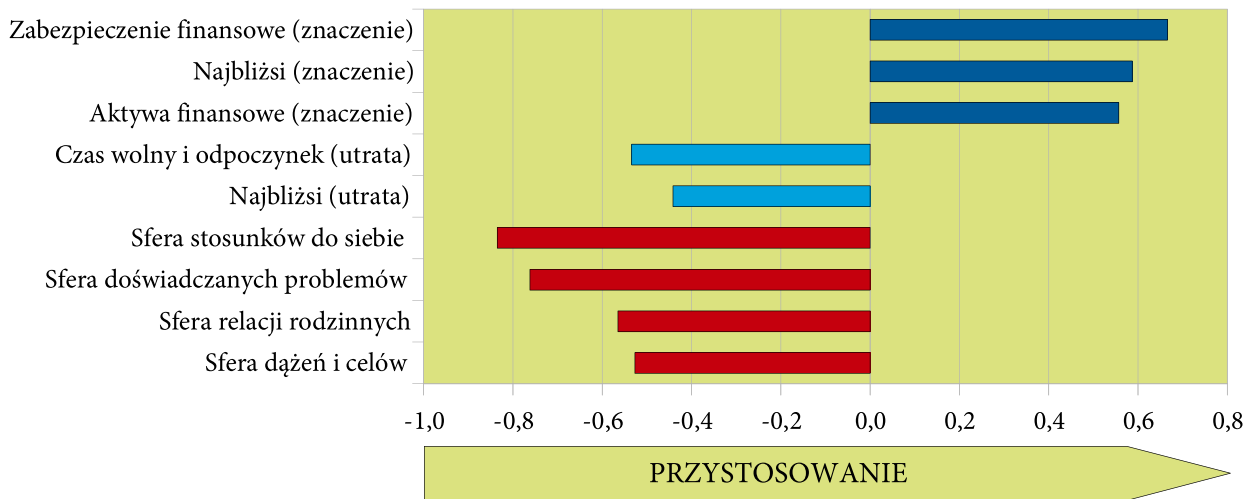
Rysunek 8.9. Zależności między zasobami materialnymi a przystosowaniem osobistym w pięciu sferach w grupie nieletnich – wyniki analizy kanonicznej

Tabela 8.8. Zasoby materialne najważniejsze w przewidywaniu przystosowania osobistego w grupie nieletnich – parametry modelu regresji

	B	Błąd standardowy	Beta	t	Istotność
(Stała)	152,85	6,27		24,38	0,000
Sytuacja materialna	-3,85	0,87	-0,26	-4,41	0,000
Zasoby materialne – bazowe(znaczenie)	-3,07	1,27	-0,14	-2,41	0,017
Zasoby materialne – bazowe(utrata)	2,13	1,05	0,12	2,03	0,044
Podsumowanie modelu: $F(3; 278) = 14,51; p < 0,001; R = 0,37; R\text{-kwadrat (skoryg.)} = 0,13$					

Rysunek 8.10. Zasoby materialne najważniejsze dla przystosowania osobistego w grupie nieletnich – wykres beta dla modelu regresji**Tabela 8.9.** Związki między zasobami energetycznymi a dziedzinami przystosowania osobistego w grupie nieletnich – wyniki korelacji kanonicznej

Zasoby energetyczne	I.	II.
Jakość życia – środowisko	0,346	0,405
Zasoby energetyczne – aktywa finansowe(znaczenie)	0,557	0,087
Zasoby energetyczne – zabezpieczenie finansowe(znaczenie)	0,666	0,218
Zasoby energetyczne – czas wolny i odpoczynek(znaczenie)	0,393	0,199
Zasoby energetyczne – najbliżsi(znaczenie)	0,587	0,180
Zasoby energetyczne – siła i czas do pracy(znaczenie)	0,292	-0,062
Zasoby energetyczne – aktywa finansowe(zysk)	0,221	0,421
Zasoby energetyczne – zabezpieczenie finansowe(zysk)	0,255	0,552
Zasoby energetyczne – czas wolny i odpoczynek(zysk)	-0,061	0,675
Zasoby energetyczne – najbliżsi(zysk)	0,287	0,468
Zasoby energetyczne – siła i czas do pracy(zysk)	0,152	0,393
Zasoby energetyczne – aktywa finansowe(utrata)	-0,277	-0,290
Zasoby energetyczne – zabezpieczenie finansowe(utrata)	-0,385	-0,039
Zasoby energetyczne – czas wolny i odpoczynek(utrata)	-0,534	-0,046
Zasoby energetyczne – najbliżsi(utrata)	-0,442	-0,035
Zasoby energetyczne – siła i czas do pracy(utrata)	-0,196	-0,169
Podsumowanie modelu		
R	0,45	0,3
Chi-kwadrat	150,896	80,404
df	80	60
p	<0,001	0,04
R(Y X)	0,08	0,02
Sfery przystosowania osobistego		
Relacje z innymi	-0,325	-0,390
Relacje rodzinne	-0,565	-0,599
Stosunek do siebie	-0,835	0,194
Dążenia i cele	-0,527	-0,627
Doświadczane problemy	-0,762	-0,113

Rysunek 8.11. Zależności między zasobami energetycznymi a przystosowaniem osobistym w czterech sferach w grupie nieletnich – wyniki analizy kanonicznej

finansowych, znaczeniem zabezpieczenia finansowego, znaczeniem zasobów energetycznych po stronie najbliższych, utratą czasu wolnego i odpoczynku, utratą zasobów energetycznych u najbliższych (Tabela 8.9, Rysunek 8.11).

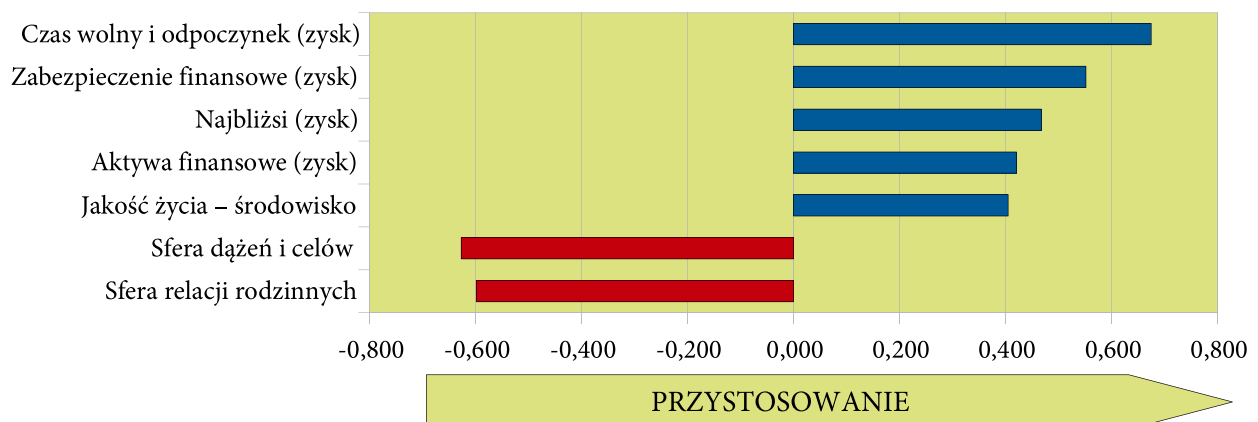
Drugi mechanizm wyjaśnia zależności pomiędzy przystosowaniem w sferze relacji rodzinnych oraz dążeń i celów a czynnikami środowiskowymi, pozyskiwaniem aktywów finansowych, pozyskiwaniem zabezpieczeń finansowych, pozyskiwaniem czasu wolnego i odpoczynku, pozyskiwaniem zasobów energetycznych najbliższych (Tabela 8.9, Rysunek 8.12).

- Wysoki poziom przystosowania osobistego nielet-

nich, w sferach relacji rodzinnych, stosunku do siebie, dążeń i celów oraz doświadczanych problemów, współwystępuje w istotny sposób z **wysokim nasileniem**:

- znaczenia nadawanego zabezpieczeniom finansowym
- znaczenia zasobów energetycznych osób najbliższych
- znaczenia nadawanego aktywom finansowym

Wysoki poziom przystosowania osobistego nieletnich, w sferach relacji rodzinnych, stosunku do siebie, dążeń i celów oraz doświadczanych problemów, współwystępuje w istotny sposób z **niskim nasileniem**:

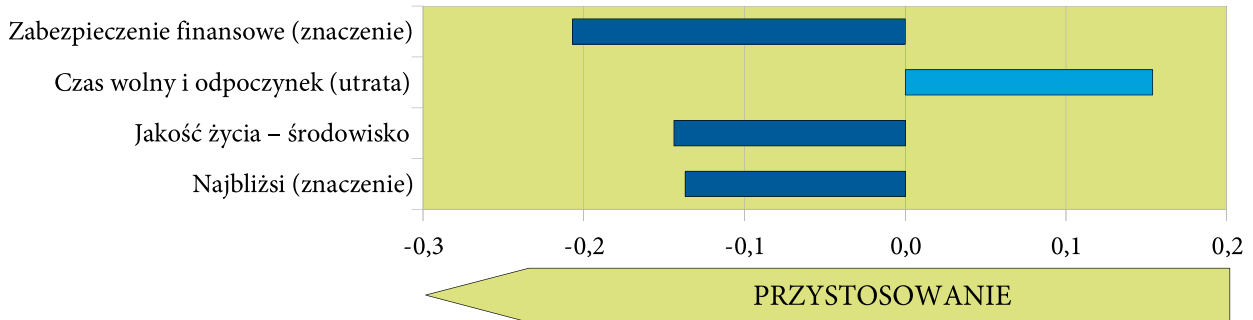

Rysunek 8.12. Zależności między zasobami energetycznymi a przystosowaniem osobistym w sferze dążeń i celów oraz relacji z innymi w grupie nieletnich – wyniki analizy kanonicznej

Tabela 8.10. Zasoby energetyczne najważniejsze w przewidywaniu przystosowania osobistego w grupie nieletnich – parametry

	B	Błąd standardowy	Beta	t	Istotność
(Stała)	167,27	8,39		19,94	0,000
Zabezpieczenie finansowe (znaczenie)	-4,35	1,30	-0,21	-3,35	0,001
Czas wolny i odpoczynek (utrata)	2,80	1,02	0,15	2,76	0,006
Czynniki środowiskowe	-1,36	0,53	-0,14	-2,56	0,011
Najbliżsi (znaczenie)	-2,48	1,11	-0,14	-2,23	0,027

Podsumowanie modelu: $F(4; 279) = 13,38$; $p < 0,001$; $R = 0,40$; R -kwadrat (skoryg.) = 0,15

Rysunek 8.13. Zasoby energetyczne najważniejsze dla przystosowania osobistego w grupie nieletnich – wykres wag beta dla modelu regresji.

- utraty czasu wolnego i odpoczynku
- utraty zasobów energetycznych najbliższych.
- Wysoki poziom przystosowania osobistego w sferach relacji rodzinnych oraz dążeń i celów współistnieje z wysokim nasileniem;
 - pozyskiwania czasu wolnego i odpoczynku
 - pozyskiwania zabezpieczeń finansowych
 - pozyskiwania zasobów energetycznych od najbliższych
 - pozyskiwania aktywów finansowych
 - pozyskiwania czynników środowiskowych

Do zasobów energetycznych istotnych dla prognozowania przystosowania osobistego nieletnich zalicza się: znaczenie nadawane zabezpiecze-

niu finansowemu, utratę czasu wolnego i odpoczynku, czynniki środowiskowe, znaczenie zasobów energetycznych najbliższych.

Wymienione zasoby energetyczne wyjaśniają 15% wariancji przystosowania osobistego. Współczynnik korelacji (R) równy 0,40 (Tabela 8.10, Rysunek 8.13).

Wysokie przystosowanie osobiste można prognozować w sytuacji:

- wysokiego znaczenia nadawanego zasobom finansowym
- wysokiego natężenia czynników środowiskowych wzmacniających jakość życia
- niskiej utraty czasu wolnego i odpoczynku